

KEUZEDEEL VERDIEPING SOCIALE ZEKERHEID

COLOFON

Uitgeverij: Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteurs: Odile Oort

Titel: Keuzedeel Verdieping sociale zekerheid

ISBN: 9789037264456

Bronvermelding: Mylimages - Micha | Shutterstock

Eerste druk / eerste oplage
© Boom beroepsonderwijs 2023

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

	Werken met dit keuzedeel	5
Hoofdstuk 1	Sociale Zekerheid Inkomen en zorg	7
	Sociale zekerheid	8
	Werknemersverzekeringen	11
	Volksverzekeringen	13
	AKW	15
	Wet langdurige zorg	17
	Wet arbeid en zorg (Wazo)	19
	Wet maatschappelijke ondersteuning	20
	Bijstand/Participatiewet	23
	Zorgverzekeringswet	26
	Loonstrookje	28
	Uitkeringsspecificaties	32
	Begrippen	34
Hoofdstuk 2	Schulden en sociale zekerheid	39
	Verzorgingsstaat	40
	Armoede en armoedegrens	41
	Inkomen	44
	Schulden	46
	Soorten schulden	48
	Schuldeisers	51
	Kwetsbare groepen (1)	53
	Kwetsbare groepen (2)	55
	Uit de schulden	58
	Begrippen	61
Hoofdstuk 3	Juridische zaken bij schulden	65
	Handelingsbekwaam en wilsbekwaam	66
	Zaakwaarneming	68
	Machtiging en volmacht	69
	Beschermingsbewind	71
	Mentorschap en curatele	74
	Kwaliteitseisen bewindvoering	76
	Procedures beschermingsmaatregelen	78
	Rechtspositie	80
	Incasso en beslaglegging	82
	Wet gemeentelijke schuldhelpverlening	86
	Wet schuldsanering natuurlijke personen	89
	Vrij te laten bedrag	92
	Begrippen	95
Hoofdstuk 4	Aanvulling inkomen	101
	Belastingen	102
	Belastingteruggave	105
	Huurtoeslag	106
	Zorgtoeslag	107
	Kinderopvangtoeslag	109
	Voorlopige teruggave	112
	Kwijtschelding belastingen en fondsen	113
	Begrippen	115

Hoofdstuk 5	De praktijk	119
	Algemene verordening gegevensbescherming	120
	Sociale kaart	122
	Sociale kaart: inkomen en zorg	124
	Sociale kaart: schulden	126
	Integrale schuldhulpverlening	128
	Signalering en vroegsignalering	130
	Budgetbeheer, budgetadvisering en budgetbegeleiding	133
	Budgetplan	135
	Advisering en ondersteuning	137
	Rapporteren	139
	Begrippen	144
Hoofdstuk 6	Uitdaging	149
	Index	153

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Verdieping sociale zekerheid

Het keuzedeel Verdieping sociale zekerheid is een verdieping van de brede kennis van sociale zekerheid en de sociale kaart uit de basis van het kwalificatiedossier. Het keuzedeel bevat tevens een verdieping van de onderwerpen budgetbegeleiding, budgetbeheer, inkomensbeheer en trajecten van schuldbemiddeling dan wel schuldsanering, kortom schuldhulpverlening.

Als we spreken over schuldhulpverlening, vallen daar nogal wat zaken onder: alles wat met schulden te maken heeft, maar bijvoorbeeld ook vroegsignalering. Dit keuzedeel richt zich vooral op de mogelijkheden en regels waarmee je als (schuld)hulpverlener te maken kunt krijgen. De nadruk ligt op zorg en sociale zekerheid. Er wordt dan ook niet ingegaan op alle wetgeving rondom arbeid en sociale zekerheid.

Het keuzedeel Verdieping sociale zekerheid is een waardevolle verrijking van benodigde kennis en vaardigheden voor het werkveld van het openbaar bestuur en de sociale zekerheid, maar ook ten behoeve van dagelijkse werkzaamheden die voortvloeien uit verzoeken van klanten voor financieel-juridische ondersteuning (niet zijnde financiële adviezen). Voor doorstroom naar met name de hbo-opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening is dit keuzedeel een zinvolle voorbereiding.

Omdat dit keuzedeel een verdieping is, wordt ervan uitgegaan dat de basis van de sociale zekerheid enigszins bekend is. Deze basis wordt uitgebreid behandeld in het boek *Sociale zekerheid en sociale kaart* van Edu'Actief. Dit boek kan dan ook als geheugensteuntje gebruikt worden.

Bekijk het filmpje. We leven in een maatschappij waarin sociale zekerheid een recht is. Dit is niet altijd zo geweest.

Leerdoelen

1. Je hebt kennis van sociale zekerheidswetgeving op het gebied van inkomen en zorg.
2. Je hebt kennis van de sociale kaart op het gebied van inkomen en zorg.
3. Je hebt kennis van inkomens- en vermogensbestanddelen in relatie tot sociale zekerheid.
4. Je hebt kennis van financiële en fiscale aspecten in relatie tot sociale zekerheid.
5. Je hebt kennis van budgetbegeleiding, budgetbeheer en inkomensbeheer.
6. Je hebt kennis van bewindvoering.
7. Je hebt kennis van schuldbemiddeling.
8. Je hebt kennis van de Wet schuldsanering natuurlijke personen.
9. Je kunt dossier- en informatiemanagement toepassen.
10. Je kunt omgaan met brondocumenten en naslagwerken.
11. Je weet hoe je moet rapporteren.
12. Je kunt salaris- en uitkeringsspecificaties toelichten.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*
Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan [BP]. Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en je hebt ze nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.
De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:
 - Toeslagenwet
 - Interactieve quiz sociale zekerheid
 - Minipresentatie
 - Plan van aanpak aflosplan
 - Animatie traject schuldhulpverlening
 - Minimabeleid gemeente
 - Werking AVG
 - Interview met een medewerker
- *Test je kennis*
Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.
- *Uitdaging*
Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier word je op beoordeeld.
Voor de uitdaging van dit keuzedeel schets je een beeld van de sociale zekerheid in Nederland in het verleden, het heden en de toekomst. Dit presenteert je.
- *Theorietoets*
Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

HOOFDSTUK 1

SOCIALE ZEKERHEID INKOMEN EN ZORG

Dit hoofdstuk gaat over inkomen ten opzichte van de sociale zekerheid en zorg. Het gaat vooral over wetgeving die faciliteert dat er ondersteuning of inkomen is als er zorg nodig is. De wetgeving in de sociale zekerheid is heel divers en gaat vooral over inkomen. Er is ook wetgeving die zorgt voor ondersteuning bij ziekte of beperkingen. Omdat er voldoende aandacht is voor de sociale zekerheid als vangnet als het gaat om werk en inkomen, leggen we in dit hoofdstuk de nadruk op het vangnet in de zorg.

Er komen nogal wat financiële aspecten kijken bij inkomen en sociale zekerheid, ook hiervoor is aandacht in dit thema. Denk aan salarisinformatie en uitkeringsspecificaties.

Aan het eind van dit hoofdstuk

1. weet je welke wetten onder de sociale zekerheid vallen
2. weet je hoe deze wetten werken en hoe je ze kunt inzetten
3. kun je een loonstrookje lezen
4. weet je wat uitkeringsspecificaties zijn.

Opdracht 1 Oriëntatie

a. Beschrijf in je eigen woorden waar je aan denkt bij de woorden inkomen en zorg. Maak hiervan een woordwolk.

Je kunt hiervoor gebruikmaken van het stappenplan.

b. Welke wetten vanuit de sociale zekerheid kun jij noemen?

c. Welke wetten zijn op dit moment veel in het nieuws? Noem er twee en vertel waarom ze zo in het nieuws zijn.

Opdracht 2 Verzorgingsstaat

Bekijk het filmpje.

a. Wat houdt voor jou het woord 'verzorgingsstaat' in?

b. Wat vind je van het huidige verzorgingssysteem in Nederland?

c. Vind je het woord 'verzorgingsstaat' op het huidige Nederland van toepassing? Leg uit waarom je dit vindt. Bij een nee, wat voor naam zou je dan aan het systeem willen geven?

Sociale zekerheid

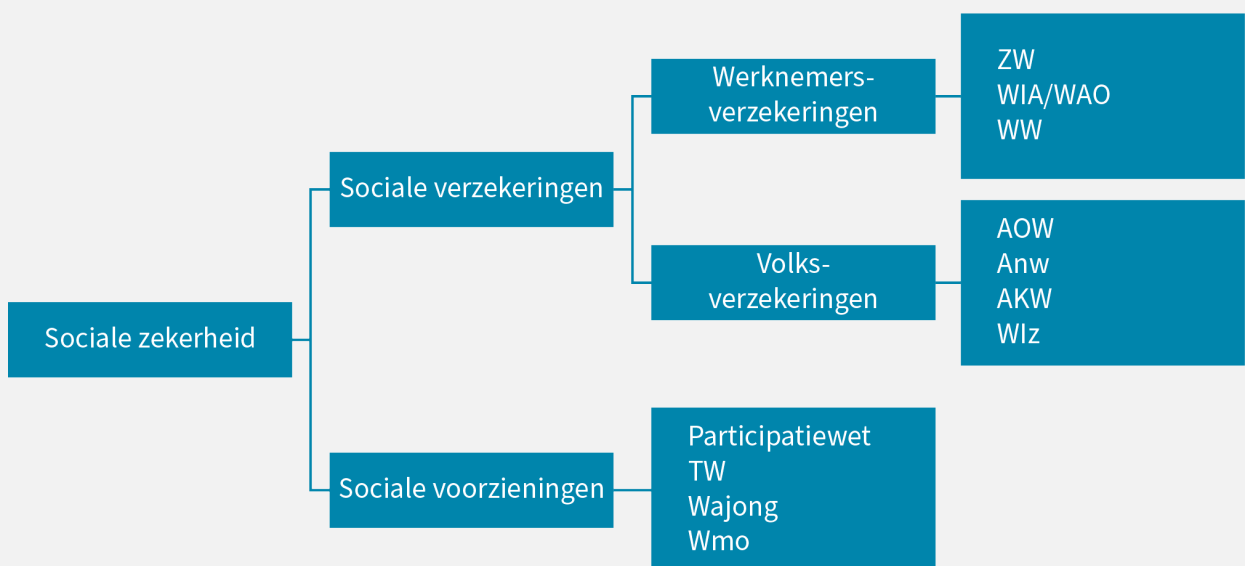
Ons socialezekerheidssysteem is ooit opgezet om ervoor te zorgen dat iedereen een redelijk bestaan heeft. Het is een systeem om in het levensonderhoud te voorzien als mensen dat zelf niet meer kunnen, als gevolg van bijvoorbeeld ziekte, arbeidsongeschiktheid of ouderdom. In de loop van de jaren is er heel wat veranderd in de sociale zekerheid, en de veranderingen blijven elkaar opvolgen.

Let op!

Voor goed advies over deze wetgeving is het aan te raden om altijd even te controleren of er nog recente veranderingen in de wetgeving zijn.

Het stelsel van **sociale zekerheid** bestaat uit sociale verzekeringen en sociale voorzieningen. Voor de verzekeringen wordt premie betaald. Voor de voorzieningen geldt dat ze een vangnet zijn, dus als iemand echt geen andere mogelijkheden heeft om inkomen te verkrijgen. Het gaat dan om een minimumbedrag om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. De sociale voorzieningen worden betaald uit de algemene middelen (belasting) van de overheid.

Sociale zekerheid in Nederland.

Sociale verzekeringen

De **sociale verzekeringen** zijn onderverdeeld in **werknemersverzekeringen** en **volksverzekeringen**. Voor werknemersverzekeringen betalen alleen werknemers mee aan de verzekering. Dit betekent:

- werknemers
- ambtenaren
- oud-werknemers die met (vervroegd) pensioen zijn
- werknemers met een uitkering wegens ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid
- uitzendkrachten
- flexwerkers die oproepwerk doen op basis van een arbeidsovereenkomst.

De werknemersverzekeringen in Nederland zijn:

- **Ziektewet (ZW)**
De Ziektewet is bedoeld voor mensen die op het moment dat ze ziek worden niet in dienst zijn bij een werkgever, maar wel op zoek zijn naar werk of die tijdelijk werk hebben. Als je wel een werkgever hebt, betaalt de werkgever bij ziekte door gedurende maximaal twee jaar.
- **Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA)**/Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
De WIA is bedoeld voor werknemers die langer dan twee jaar arbeidsongeschikt zijn. De doorbetaalverplichting voor de werkgever wordt dan vervangen door de WIA. De WAO is een regeling die alleen nog geldt voor mensen die voor 1 januari 2004 arbeidsongeschikt zijn geworden.
- **Werkloosheidswet (WW)**
De Werkloosheidswet is bedoeld voor werknemers die (tijdelijk) tegen hun wil en buiten hun schuld werkloos zijn.

Verzekering om je gezin te kunnen blijven onderhouden.

De volksverzekeringen in Nederland zijn:

- **Algemene Ouderdomswet (AOW)**
De AOW is bedoeld voor mensen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. De wet regelt een basispensioen.
- **Algemene nabestaandenwet (Anw)**
De Anw regelt het recht op een uitkering voor nabestaanden en wezen. Met 'nabestaande' wordt de weduwe of weduwnaar van een overledene bedoeld.
- **Algemene Kinderbijslagwet (AKW)**
De AKW regelt een financiële tegemoetkoming voor mensen die kinderen verzorgen en opvoeden.
- **Wet langdurige zorg (Wlz)**
De Wlz heeft tot doel de Nederlandse bevolking te verzekeren tegen het risico van langdurige zorg. Het gaat om zorg voor mensen die blijvend de hele dag intensieve zorg of toezicht nodig hebben.

Sociale voorzieningen

De sociale voorzieningen bestaan in Nederland uit:

- **Participatiewet**
De Participatiewet is een vangnetregeling. De wet zorgt voor een bestaansminimum. Het uitgangspunt is dat iedereen zo veel mogelijk zelf in zijn onderhoud voorziet. Lukt dit niet en zijn er geen andere mogelijkheden binnen de sociale wetgeving, dan zorgt de Participatiewet (bijstand) voor inkomen.
- **Toeslagenwet (TW)**
De Toeslagenwet zorgt voor aanvulling van een aantal sociale uitkeringen, met een toeslag tot aan het relevante sociale minimum. Dit gebeurt als de betrokkene bij andere uitkeringen onder het sociale minimum blijft.
- **Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)**
De Wajong is voor jongeren die 'duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben'. Dit betekent dat jongeren alleen voor deze voorziening in aanmerking komen als ze zodanig arbeidsongeschikt zijn dat ze in principe helemaal niet meer kunnen werken.
- **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)**
De Wmo wordt door de gemeenten uitgevoerd en is bedoeld om mensen zo lang mogelijk zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren. Eigen verantwoordelijkheid van de mensen staat voorop. Eerst moet iemand zelf kijken wat hij kan regelen om te blijven functioneren. Pas als dat niet lukt, kan er een beroep op de Wmo-voorziening worden gedaan.

Opdracht 3 Sociale zekerheid in Nederland

a. Koppel de wet aan de juiste soort verzekering.

Soort verzekering	Wet
Werknemersverzekering	AKW
Volksverzekering	WW
Sociale voorziening	Wajong

- b. Waaruit bestaat het stelsel van sociale zekerheid?
- c. Wat is het verschil tussen sociale verzekeringen en sociale voorzieningen?